



Journal of Urban Environmental Planning and Development

Vol 4, No 14, Summer 2024

p ISSN: 2981-0647 - e ISSN: 2981-1201

Journal Homepage: <http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

Research Paper

Analysis of the Impact of Social Capital Components on Crime Prevention: A Case Study of Kashan City

Atefeh Fouladi¹: Msc graduated in geography and urban planning - Kashan University - Iran

Ehsan Sherafati Moghaddam: Msc graduated in Urban Engineering (Regional Planning) - Tehran University of Science and Technology - Iran

Sedighe Kiani Salmi: Associate Professor of the Faculty of Natural Resources and Earth Sciences (Department: Geography and Tourism) of Kashan University - Iran

Received: 2024/08/14 PP 43-56 Accepted: 2024/10/11

Abstract

Social capital is one of the various means of reducing crimes and increasing urban security. This research explores the impact of social capital components on crime prevention in Kashan City. In this survey study, based on a questionnaire and interviews conducted with 384 citizens of Kashan that were derived using the Cochran formula, the items influencing the prevention of crimes in Kashan City were gathered. Moreover, in this research, to extract the effective elements of social capital in crime prevention and to prepare a conceptual framework for the theoretical basics of research, documents and library studies and reviews related to domestic and foreign research were conducted. At last, in this study, five major components of social capital comprising trust, security, participation, awareness, and cohesion have been introduced to measure their influence on crime prevention in an urban setting. First, Cronbach's alpha was used in testing the reliability of the research instrument, while the validity of the instrument was established through expert opinions. Data analysis using SPSS considers testing the significance of the data collected through a one-sample t-test and, then, the prioritization through SEM using Amos software. The results indicated that there is a negative significant relationship between social capital and crime. That is, as the level of social capital increases, crime rates fall. Of all the aspects of social capital, social trust was the largest factor in lower levels of crime, with a factor loading of 0.82. The weakest aspect contributing to less crime was social cohesion, with a factor loading of 0.48.

Keywords: Social capital, Crime prevention, One-sample t-test, Structural equation modeling, Kashan city



Citation: Fouladi, A., Sherafati Moghaddam, E., Kiani Salmi, S. (2024). **Analysis of the Impact of Social Capital Components on Crime Prevention: A Case Study of Kashan City**, *Journal of Urban Environmental Planning and Development*, 4(14), 43-56.



© The Author(s) **Publisher:** Islamic Azad University of Shiraz

DOI:

Extended Abstract

Introduction

The paper researches the role that social capital plays in the prevention of crimes committed within the old and new textures of Kashan city. With an understanding of the growing importance of urban security, especially spaces belonging to the public domain, and in the creation of a feeling of security, the paper tries to determine whether there exists any relationship between the indicators of social capital and the level of crime in two different urban textures. This research work is going to be instrumental in developing crime prevention programs and improving the security of similar urban set-ups.

Social capital is a multidimensional concept and has been variously defined by different researchers. Normally, the very term "social capital" is used to denote social networks, trust, norms, and social resources shared among individuals that enable them to accomplish common aims. Many studies have shown the role of different elements of social capital—such as trust, participation, cohesion, and social interaction—in reducing crimes and increasing feelings of security.

- *Social Trust*: Probably the most important component of social capital, trust is instrumental in forging strong social relationships and limiting antisocial behavior. Communities that have high levels of trust normally have lower rates of crime and much-enhanced cooperation among their citizens.
- *Social participation*: The more people participate in social and civic activities, the more strengthened will be the sense of belonging and responsibility among them, hence lesser will be the amount of crime and greater the social security.
- *Social cohesion*: It is the sense of belonging and solidarity that people feel toward society. Usually, socially coherent communities would have a greater amount of trust and cooperation, hence lesser crime.
- *Social interaction*: frequent, ongoing social interaction among people reinforces social ties and increases feelings of safety.

Previous studies have evidenced that there is a negative correlation between social capital and crime. The higher the amount of social capital

in a given society, the lower the amount of crime in that particular society. Other studies have evidenced that social capital is positively correlated with citizens' feelings of security. Communities characterized by high levels of social capital usually have high levels of security among the citizens.

Methodology

The applied research at hand makes an attempt to study the role of social capital in the prevention of crimes in the old and new textures of Kashan city. In this research, a mixed method approach is utilized involving the documentary studies, field studies, and structural equation modeling. The research statistical population includes all the residents living in old and new textures of Kashan city, from which 200 individuals were selected by simple random sampling. Data gathering was based on a questionnaire, and data analysis was carried out through SPSS and AMOS

Results and discussion

The purpose for this research was to consider the relation between social capital and crime prevention in old neighborhoods of Kashan city. Social capital: the research findings revealed a high level of social capital in the old neighborhoods of Kashan city. In all components, we found the high level of social trust, social awareness, social participation, and social cohesion, but only the component of social security had a moderate status. Confirmatory factor analysis results identify it clearly that social trust is loaded as the highest in the model of crime prevention, followed by social participation and social awareness. The results conclude that the inculcation of trust between members of society, participation, and an increase in awareness can help to decrease crime and raise the level of safety in old neighborhoods.

It was demonstrated that trust in the family is the most powerful predictor among all other variables in connection with social trust, and familiarity with the neighborhood is the most influential predictor in connection with social awareness. Hence, family and local environment turns out to be substantial settings of social capital. In general, the findings of this work bring out the importance of social capital

for crime reduction. Under this efficiency hypothesis, investments in trust, participation, and social awareness dimensions will have returns in safer and better-quality neighborhoods.

Conclusion

This paper investigates the changing nature of the relationship between social capital and crime in the historic city of Kashan. The findings demonstrated that the social capital of Kashan is in a relatively high state, where elements of trust, awareness, participation, and social cohesiveness are among the established

and major components of crime prevention. In explaining social capital in particular, social trust, then, was found to have quite a lot of impact. In addition, social capital relates inversely significantly to crime, showing that increased levels of social capital tend to reduce crime. A significant effect in relation to religious adherence was not found as a mechanism for preventing crime. Surprisingly, in his study, it is suggested that the reduction of crime should be channeled through the social enhancement of trust and the participation of national citizens, as well as towards the reduction of areas that breed crime.



فصلنامه برنامه ریزی و توسعه محیط شهری

دوره ۴، شماره ۱۴، تابستان ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۰۶۴۷-۲۹۸۱ شاپا الکترونیکی: ۱۲۰۱-۲۹۸۱

Journal Homepage: <http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

مقاله پژوهشی

تحلیل میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر پیشگیری از وقوع جرائم شهری (نمونه موردی: شهر کاشان)

عاطفه فولادی^۱: کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

احسان شرافتی مقدم: کارشناس ارشد مهندسی شهرسازی (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، دانشگاه علم و صنعت تهران، ایران

صدیقه کیانی سلمی: دانشیار و عضو هیئت علمی دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین (گروه جغرافیا و گردشگری)، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۴ صص ۵۶-۴۳ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۲۰

چکیده

سرمایه اجتماعی به عنوان مجموعه‌ای از منابع اجتماعی، نقش مهمی در کاهش جرم و افزایش امنیت شهری ایفا می‌کند. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر پیشگیری از جرم در شهر کاشان انجام شده است. از طریق یک مطالعه پیمایشی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه از ۳۸۴ نفر از شهروندان کاشانی (که از طریق فرمول کوکران به دست آمده است)، گویه‌های تأثیرگذار بر پیشگیری از جرم در شهر کاشان جمع‌آوری گردید و جهت استخراج مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی موثر در پیشگیری از جرم و تهیه چارچوب مفهومی مبانی نظری تحقیق، مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و بررسی پژوهش‌های داخلی و خارجی صورت گرفته است که در نهایت ۵ مؤلفه اصلی سرمایه اجتماعی (اعتماد، امنیت، مشارکت، آگاهی و انسجام) جهت سنجش میزان تأثیرگذاری آن‌ها بر پیشگیری از جرائم شهری در محدوده مورد مطالعه معرفی شده است. ابزار پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ مورد سنجش پایایی قرار گرفت و روایی آن نیز با استفاده از نظرات متخصصان تأیید شد. معناداری داده‌های جمع‌آوری شده ابتدا از طریق انجام آزمون t تک نمونه‌ای در نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت و سپس با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) و نرم‌افزار Amos تحلیل و اولویت‌بندی شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم رابطه معنادار و منفی وجود دارد. به عبارت دیگر، افزایش سطح سرمایه اجتماعی منجر به کاهش میزان جرم می‌شود. در میان مؤلفه‌های مختلف سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی بیشترین تأثیر را بر کاهش جرم با بارعاملی ۰٫۸۲ داشته است، در حالی که انسجام اجتماعی کمترین تأثیر را با بارعاملی ۰٫۴۸ داشته است.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، پیشگیری از جرم، آزمون t تک نمونه‌ای، تحلیل معادلات ساختاری، شهر کاشان.

استناد: فولادی، عاطفه؛ شرافتی مقدم؛ احسان و کیانی سلمی، صدیقه (۱۴۰۳). تحلیل میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر پیشگیری از وقوع جرائم شهری (نمونه موردی: شهر کاشان)، فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه محیط شهری، ۴۴(۱۴)، ۴۳-۵۶.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز

© نویسندگان



DOI:

مقدمه

در آستانه هزاره سوم فضاهای عمومی شهری به‌عنوان مکان سوم که نقش اساسی در برقراری تعاملات اجتماعی ایفا می‌نمایند مورد توجه قرار گرفته است. فضاهای شهری مکان‌هایی هستند که به عموم شهروندان تعلق دارند و منحصر به جنبه‌های کالبدی و فیزیکی نبوده و در حقیقت با حضور و فعالیت انسان است که معنا پیدا می‌کند (Zakeri Hamaneh et al., 2012: 83-90). با گسترش شهر در دوران معاصر و عوارض و مشکلات برخاسته از شهرنشینی، پدیده جرائم شهری موضوع تحقیقات علمی شد و دیدگاه‌های گوناگون در این مورد بیان گردید. به‌طوری که تعدادی به طور مستقیم (تراکم و تحرک جمعیت ناهمگونی فرهنگی را به بی‌سازمانی اجتماعی مؤثر می‌دانند (مثل مکتب شیکاگو) و دیدگاه دیگر به جنبه طراحی شهری و نوع معماری توجه کرده است و ویژگی فیزیکی و کالبدی شهر را تسهیل‌کننده بروز جرائم و ناامنی می‌دانند. شاید بتوان گفت که در هر فضای شهری مفروض، مقدار معینی از خشونت و ناامنی وجود دارد اما خشونت‌ها و ناامنی‌ها در شهر به‌طور تصادفی توزیع نشده‌اند، چراکه فضایی با عناوین آلوده بودن و یا ناامن بودن، محل اتفاق افتادن و اقسام خشونت شهری است درحالی که در سطحی دیگر هیچ‌گونه خشونت رخ نمی‌دهد یا ناامنی کمتر است (PoshtTapi et al., 2017: 5-7). در جهان امروز امنیت شهری یکی از مسائل موردتوجه در معماری و شهرسازی و جامعه‌شناسی شهری است. چگونه می‌توان فرد را در بین اقدامات مراقبتی قرارداد بدون اینکه اطراف و شرایط پیرامون او را آماده کنند. احساس ناامنی، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع معاصر، به‌ویژه در کشورهای پیشرفته است، این بدین معنی است که گسترش این پدیده با سطح توسعه جامعه ارتباط داشته و به‌گونه‌ای، آینده اغلب جوامع محسوب می‌گردد (Zakeri Hamaneh et al., 2012: 92-95). امنیت از جمله مفاهیم پیچیده‌ای است که ارائه تعریف واحدی از آن به‌سادگی میسر نیست. گیدنز امنیت وجودی (احساس امنیت) را این‌گونه تعریف می‌کند: زمانی که فرد می‌داند چگونه به کار خود ادامه دهد، بدون آنکه وقفه و مزاحمتی برای او به وجود آید حالتی ذهنی و روانی در وی بروز می‌کند که این حالت همان امنیت وجودی (احساس امنیت) است. موضوع امنیت اجتماعی از جمله مباحثی است که در سال‌های اخیر موردتوجه محافل علمی و پژوهشی قرار گرفته و دلیل آن نیز نقش قابل‌توجه امنیت اجتماعی و از آن مهم‌تر، بحث احساس امنیت اجتماعی در تهدید یا تقویت زیرساخت‌های توسعه جامعه است. امنیت اجتماعی به‌مثابه پیامد مثبت و مطلوب، حاصل اثرگذاری سرمایه اجتماعی بر زندگی فردی در قدم نخست و به‌تبع آن بر زندگی جمعی است. بدین ترتیب هرچند اصطلاح امنیت اجتماعی، مفهوم امنیت برای اجتماع را مطابق با نگرشی کل‌گرایانه در ذهن متبادر می‌سازد، اما اساس مفهوم امنیت اجتماعی و وجه میز آن از امنیت عمومی، امنیت ملی، امنیت کشور و مانند آن، تأمین امنیت مادی و معنوی فرد است (Nooralivand et al., 2016: 127-130). امروزه، جوامع بشری در سراسر جهان با معضل جرم و جنایت روبرو هستند. این پدیده مخرب، نه‌تنها امنیت و آرامش شهروندان را به مخاطره می‌اندازد، بلکه پیامدهای منفی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز به دنبال دارد (Akçomak & Weel, 2012: 323-327; Baumer & Gustafson, 2007: 617-630). آمار و ارقام نگران‌کننده‌ای از جرائم مختلف، از سرقت و خشونت گرفته تا قاچاق و جرائم سایبری، حکایت از عمق و گستردگی این چالش جهانی دارد. این معضل، نه‌تنها هزینه‌های هنگفتی را به دولت‌ها تحمیل می‌کند، بلکه باعث ایجاد رعب و وحشت در میان شهروندان، خدشه‌دار شدن اعتماد عمومی به نهادهای متولی امنیت و درنهایت، تضعیف سرمایه اجتماعی جوامع می‌شود (Mulok et al., 2017: 23-25; Mataković & Mataković, 2019: 4-6).

در میان راهبردهای متعدد برای مقابله با جرم و جنایت، توجه به «سرمایه اجتماعی» به‌عنوان عاملی کلیدی در پیشگیری از جرم، رواج یافته است (Putnam et al., 1994: 25-27; Sampson et al., 1997: 213-215). سرمایه اجتماعی، مجموعه‌ای از روابط، هنجارها و ارزش‌های مشترک در یک جامعه است که به ارتقای اعتماد، همکاری و همبستگی میان اعضای آن کمک می‌کند (Portes, 1998: 1-5; Szreter & Woolcock, 2004: 655-659). جوامعی که از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردارند، از شبکه‌های حمایتی قوی، مشارکت فعال شهروندان در امور محله و تعهد به هنجارها و ارزش‌های مشترک بهره می‌برند. این عوامل، زمینه را برای نظارت اجتماعی مؤثر، مداخلات به‌موقع در برابر جرم و جنایت و درنهایت، پیشگیری از وقوع جرم فراهم می‌کنند (Roh & Lee, 2020: 58-65; Macinko & Starfield, 2001: 391-395). سرمایه اجتماعی با فراهم آوردن زمینه‌ی نظارت و کنترل اجتماعی غیر اقتدارآمیز بر فرد و جامعه‌پذیر ساختن او که از مجرای احترام به عرف، سنت‌ها، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی حاصل می‌شود. از یک‌سو به معنادار ساختن زندگی اجتماعی برای فرد و زمینه‌سازی مشارکت مثبت و فعال او در زندگی اجتماعی می‌پردازد و از سوی دیگر از جهت پیامدهای جمعی و عمومی، موجب سلامتی کلی جامعه و پایداری و ثبات اجتماعی می‌شود. به‌طور کلی امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه بوده و به‌نظام سیاسی و دولت مربوط است. سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک سازه پیچیده دارای ابعاد مختلفی است که یکی از این ابعاد اعتماد است که یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی است که زمینه‌ساز مشارکت و همکاری میان اعضای جامعه است. در فضای مبتنی بر اعتماد ابزارهایی چون زور و اجبار کارایی خود را از دست می‌دهد که به تعبیر کلمن قدرت عمل کردن را تسهیل می‌کند (Nayebi & Soleimani, 2017: 1-8). از جنبه‌های دیگر آن هنجارهای حاکم بر کنش جمعی، مشارکت در شبکه‌های اجتماعی و انجمن‌ها، آگاهی جمعی، تکیه بر ارزش‌های اخلاقی مثل صداقت، امانت‌داری و ... در عرصه‌های مختلف حیات اجتماعی است. به نظر می‌رسد ما با کمک اعیان اجتماعی کنشگران مثل خانواده، گروه‌های دوستی، همسایگی می‌توانیم سرمایه اجتماعی را نهادینه کنیم. فقدان سرمایه اجتماعی مترادف با بروز

انحرافات اجتماعی و تهدیدی برای احساس امنیت است. چون سرمایه اجتماعی وجود هنجارهای رفتاری مبتنی بر تشریک‌مساعی را منعکس می‌کند، انحرافات اجتماعی بالفعل نیز بازتاب نبود سرمایه اجتماعی خواهد بود (Alsan, 2008: 1-7). علائم نشان‌دهنده فقدان سرمایه اجتماعی، آمارهایی از رفتارهای ضداجتماعی است. عواملی مانند نژادپرستی، پارتی‌بازی، آشناپروری، بی‌تفاوتی، تبعیض جنسیتی، طلاق، فروپاشی خانواده، افت تحصیلی، آدم‌کشی، اعتیاد و پخش مواد مخدر که امنیت اجتماعی را خدشه‌دار می‌کنند، بیانگر کمبود سرمایه اجتماعی در جامعه هستند. از آنچه گفته شد، چنین برمی‌آید که تقویت سرمایه اجتماعی و ابعاد آن شامل اعتماد، هنجار و مشارکت اجتماعی، ابزار مناسبی برای کاهش آسیب‌های ناشی از پیشرفت صنعتی به‌طور عام و تهدید احساس امنیت به‌طور خاص خواهد بود. بنابراین ضرورت مطالعه علمی و دقیق مقوله احساس امنیت اجتماعی و روی دیگر آن، یعنی معضل احساس ناامنی و توجه نقش عوامل تهدیدکننده و اثرگذار در میزان احساس امنیت اجتماعی از جمله سرمایه اجتماعی، جالب‌توجه و ضروری به نظر می‌آید (Zolfaghari, 2020: 115-118). تحقیقات متعددی نشان داده‌اند که جوامع با سطوح بالای سرمایه اجتماعی، از نرخ جرم و جنایت پایین‌تری برخوردارند (Sampson et al., 1997: 215-217): رفتارهای هنجاری در چنین جوامعی است. در محلاتی که سرمایه اجتماعی بالایی وجود دارد، ساکنان نسبت به یکدیگر احساس تهدید و مسئولیت می‌کنند و در صورت مشاهده هرگونه رفتار مجرمانه، به مداخله و گزارش آن به مراجع ذی‌ربط می‌پردازند (Sampson et al., 1997: 222-227). همچنین، در این محلات، هنجارها و ارزش‌های مثبتی مانند احترام به قانون، انصاف و همبستگی ترویج می‌شود که به کاهش تمایل به جرم و جنایت در میان افراد، به‌ویژه جوانان، کمک می‌کند (Roh & Lee, 2020: 65-75).

شهر کاشان، به‌عنوان یکی از شهرهای تاریخی ایران، دارای دو بافت مجزا با ویژگی‌های متمایز از نظر کالبدی، اجتماعی و فرهنگی است: بافت قدیم و بافت جدید. این دوگانگی، فرصتی را برای بررسی تطبیقی نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم در بافت‌های شهری با ویژگی‌های متفاوت فراهم می‌کند. بافت قدیم کاشان با قدمت چندین هزارساله، دارای شبکه‌ای متراکم از محلات، گذرها و خانه‌های سنتی است. در این بافت، روابط اجتماعی قوی و هنجارهای سنتی، نقشی کلیدی در حفظ نظم و امنیت ایفا می‌کنند (Loghman et al., 2017: 61-63). ساکنان این بافت، به‌طور سنتی با یکدیگر تعاملات نزدیک و صمیمی دارند و در حل مشکلات و چالش‌های محله‌ای به یکدیگر یاری می‌رسانند. این حس تعلق و همبستگی، زمینه را برای نظارت اجتماعی مؤثر فراهم می‌کند. به‌طوری‌که، ساکنان نسبت به یکدیگر احساس مسئولیت می‌کنند و در صورت مشاهده هرگونه رفتار مجرمانه، به مداخله و گزارش آن به مقامات ذی‌ربط می‌پردازند. علاوه بر این، در بافت قدیم کاشان، هنجارها و ارزش‌های سنتی مانند احترام به بزرگ‌ترها، صداقت، انصاف و کمک به نیازمندان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند. این هنجارها، به‌طور ضمنی در افراد نهادینه شده و به آن‌ها در انتخاب مسیر درست و پرهیز از رفتارهای مجرمانه کمک می‌کنند (Arabpoor & Mahdizadeh, 2020: 85-92). همچنین، وجود فضاهای عمومی مانند مسجد، حمام، بازار و قهوه‌خانه در بافت قدیم کاشان، فرصت‌های مناسبی را برای تعاملات اجتماعی و تقویت حس همبستگی میان ساکنان فراهم می‌کند. این فضاها، به‌عنوان نقاط کانونی محلات، محلی برای گفتگو، تبادل نظر و حل مشکلات مشترک ساکنان به شمار می‌روند (Portes, 1998: 7-9).

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

نورعلی‌وند و همکارانش در سال ۱۳۹۵، در مقاله‌ای، رابطه بین سرمایه اجتماعی (با مؤلفه‌های مشارکت، اعتماد، انسجام و تعامل اجتماعی) و احساس امنیت اجتماعی (با ابعاد فکری، جانی، مالی، بیانی، شغلی فضایی) در نمونه‌ای ۳۷۰ نفری از دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های زنجان مورد مطالعه بوده است. نتایج نشان می‌دهد که بین زنان و مردان، تفاوت معنی‌داری در احساس امنیت وجود نداشته است. سن دانشجویان یکی از مهم‌ترین متغیرهایی است که تأثیر معنی‌داری در احساس امنیت دارد. مقدار ضریب همبستگی بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت (۳۲٪) نشان می‌دهد که بین این دو متغیر، همبستگی معنی‌داری وجود دارد. مشارکت اجتماعی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با ضریب ۲۸٪، همبستگی معنی‌داری با احساس امنیت دانشجویان دارد. به عبارتی افزایش سطح مشارکت اجتماعی دانشجویان منجر به افزایش سطح احساس امنیت آنان می‌گردد. اعتماد اجتماعی یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی است که با ضریب ۳۶٪ همبستگی معنی‌داری با احساس امنیت دانشجویان دارد، اگرچه مؤلفه‌های انسجام اجتماعی در مقایسه با سایر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی همبستگی پایینی با احساس امنیت اجتماعی دارد، اما معنی‌داری ضریب همبستگی این مؤلفه با متغیر احساس امنیت (۱۶٪) نشان می‌دهد که انسجام اجتماعی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار در احساس امنیت است و با افزایش انسجام اجتماعی، زمینه افزایش احساس امنیت فراهم می‌شود (Nooralivand et al., 2016: 127-149). عباسی اسفنجیر به همراه قربانی اصل نیز در سال ۱۳۹۵ در مقاله‌ای تحت عنوان نقش مؤلفه‌های اجتماعی در پیشگیری از جرائم شهری (سرقت مواد مخدر) منطقه سه شهر ساری، با شناسایی این مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر ویژگی‌های اجتماعی و تأثیر آن در پیشگیری از جرم (سرقت مواد مخدر)، به بررسی آن در منطقه سه شهر ساری در استان مازندران می‌پردازد. در این تحقیق مشخص

شده است که در منطقه سه شهر ساری مؤلفه‌های اجتماعی چون روابط اجتماعی، انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و تعلق مکانی، در پیشگیری از جرم در وضعیت مطلوبی قرار دارند اما مؤلفه‌های آگاهی اجتماعی در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. همچنین بین مؤلفه‌های اجتماعی روابط اجتماعی، آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، انسجام اجتماعی، در کاهش نرخ بزهکاری و پیشگیری از وقوع جرم (مواد مخدر) رابطه معناداری وجود دارد. نتایج به‌دست‌آمده بیانگر آن است که در منطقه سه شهر ساری به علت وجود افراد مهاجر و تراکم جمعیت به‌ویژه جمعیت بی‌سواد و عدم آگاهی اجتماعی، ارتکاب جرم برای افراد مجرم در این منطقه افزایش یافته است (Abbasi & Ghorbani Asl, 2016: 158-162). گلچین و مفاخری نیز در سال ۱۳۹۶ در مقاله‌ای با عنوان میزان وقوع جرم در محله‌های شهر تهران با مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، یعنی اعتماد و روابط بین فردی شهروندان می‌پردازد. این مقاله با استفاده از داده‌های گردآوری شده توسط پرسشنامه از ۱۰ خوشه محله مناطق ۲۲ گانه شهری تهران، ۵۰۰۰ پاسخگو را در قالب ۵۰۰ بلوک انتخاب کرده صورت پذیرفت. برای تحلیل داده‌ها، از آمار توصیفی، ضرایب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که بین وقوع جرم در محله و اعتماد بین فردی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد (Golchin & Mafakheri, 2017: 117-140).

پشت‌تپی و همکارانش در مقاله خود در سال ۱۳۹۶ دریافتند که امروزه جامعه‌شناسان سرمایه اجتماعی را در کاهش جرم و جنایت در شهرها مؤثر دانسته و وجود سرمایه اجتماعی را موجب ارتقای کیفیت زندگی می‌دانند. هدف پژوهش آن‌ها بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم در بین ساکنان شهر مهاباد می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل شهروندان بالای ۱۸ سال ساکن شهر مهاباد می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به‌عنوان آماری انتخاب شدند. جهت گردآوری داده از پرسشنامه طراحی شده توسط محقق استفاده شد. جهت تحلیل آماره‌های به‌دست‌آمده از روش‌های توصیفی و استنباطی بهره‌گیری شد. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شد و فرضیات توسط نرم‌افزار SPSS مورد آزمون قرار گرفت. جهت بررسی فرضیه‌های تحقیق از آزمون t استفاده شد. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که رابطه معنی‌داری بین پیشگیری اجتماعی از جرم با روابط اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی مذهبی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی و قانون مداری، وجود دارد (PoshtTapi et al., 2017: 5-10). همچنین پژوهشی دیگر توسط یانگ وو در سال ۲۰۲۳ با هدف بررسی تأثیر مراکز اجتماعی بر سرمایه اجتماعی محله‌ای و پر کردن شکاف موجود در ادبیات مرتبط انجام شده است. با استفاده از یک مدل رگرسیون چندگانه و مدل‌های رگرسیون لجستیک ترتیبی بر روی داده‌های جمع‌آوری شده از سئول، کره جنوبی، نتایج نشان می‌دهد که استفاده از مراکز اجتماعی تأثیر مثبتی بر افزایش سرمایه اجتماعی کلی و در ابعاد مختلف آن دارد. این یافته‌ها حاکی از آن است که فضاهای اجتماعی نقش مهمی در تقویت روابط اجتماعی، اعتماد و مشارکت شهروندان ایفا می‌کنند. با توجه به این نتایج، میتوان نتیجه گرفت که سرمایه‌گذاری بر روی ایجاد و بهبود مراکز اجتماعی میتواند به عنوان یک استراتژی مؤثر برای افزایش سرمایه اجتماعی در محله‌ها و دستیابی به پایداری اجتماعی در مناطق بازسازی شده مورد استفاده قرار گیرد. این پژوهش میتواند برای برنامه‌ریزان و سیاستگذاران شهری در جهت طراحی و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای مبتنی بر شواهد برای تقویت سرمایه اجتماعی محله‌ای مفید باشد. (Woo et al., 2023: 1-5) ولش و همکارانش نیز در سال ۲۰۲۴ طی پژوهشی به این نتیجه رسیده‌اند که تحولات اخیر در سیاست مبتنی بر شواهد (EBP) نویدبخش آینده‌های روشنتر در پیشگیری از جرم و خشونت است. تحقیقات گسترده و رو به رشد، درک ما را از عوامل مؤثر بر جرم و خشونت عمیق‌تر کرده و راهکارهای مبتنی بر شواهد را برای کاهش آن‌ها ارائه داده است. با این حال، علیرغم پیشرفت‌های چشمگیر، چالش‌هایی همچنان بر سر راه اجرای کامل EBP وجود دارد. این مقاله با بررسی دقیق تحقیقات و سیاست‌های موجود، به این پرسشها پاسخ میدهد که تحقیقات چگونه به پیشرفت EBP کمک میکند، رویکردهای جدید برای تفکر در این مورد چیست و چگونه میتوان استفاده از آن را گسترش داد. یافته‌های این مطالعه نشان میدهد که اگرچه پیشرفت‌های قابل توجهی حاصل شده است، اما برای تحقق کامل پتانسیل این مدل سیاست‌گذاری در کاهش جرم و خشونت، نیازمند تلاش‌های بیشتر و هماهنگ‌تری هستیم (Welsh et al., 2023: 1-6). مطالعه دیگری توسط سباستین و همکارانش در سال ۲۰۲۴ نشان میدهد که در مناطق شهری کوئتکا، امکانات رفاهی به عنوان عاملی جذاب برای وقوع جرم و جنایت عمل میکنند. این یافته حاکی از آن است که مجرمان به مناطقی که تراکم جمعیت و فعالیتهای اجتماعی بالایی دارند، گرایش بیشتری نشان میدهند. از سوی دیگر، حضور نهادهای دولتی در کاهش جرم و جنایت تأثیر معناداری نداشته است. این نتایج حاکی از آن است که برای کاهش جرم و جنایت در این مناطق، علاوه بر افزایش نظارت و کنترل، باید به ایجاد تعادل بین تأمین امکانات رفاهی و کاهش تراکم جمعیت در برخی مناطق نیز توجه شود (Sebastián et al., 2024: 10-15).

پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که مطالعات متعددی به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم پرداخته‌اند. پژوهشگران به طور کلی به این نتیجه رسیده‌اند که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مانند اعتماد، مشارکت، انسجام و آگاهی اجتماعی نقش مهمی در کاهش وقوع جرم دارند. با این حال، مطالعات انجام شده عموماً بر روی جنبه‌های خاصی از سرمایه اجتماعی و در مناطق مختلفی متمرکز شده‌اند. در این راستا، پژوهش حاضر با تمرکز بر شهر کاشان و با استفاده از روشی جامع‌تر، تلاش دارد تا نقش کلی سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های مختلف آن را در پیشگیری از جرم شهری مورد بررسی قرار دهد. از جمله خلاهای موجود در پژوهش‌های پیشین می‌توان به عدم بررسی جامع و همه‌جانبه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در یک مطالعه واحد، عدم تمرکز بر بافت شهری خاص و همچنین عدم استفاده از مدل‌های پیچیده‌تر آماری اشاره

کرد. پژوهش حاضر با هدف پر کردن این خلاها و ارائه یک مدل جامع برای تحلیل رابطه بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم، به بررسی این موضوع در شهر کاشان می‌پردازد.

تعاریف متعددی از سرمایه اجتماعی ارائه شده است؛ جاکسون سرمایه‌ی اجتماعی را شبکه‌ای از روابط اجتماعی می‌داند که توسط هنجارهایی از اعتماد و عمل متقابل ایجاد می‌شود و به نفع دوطرفه منجر می‌گردد. سرمایه‌ی اجتماعی شامل جنبه‌های گوناگون ساختار اجتماعی است که کنش جمعی و روابط میان افراد جامعه را ترویج و تشویق می‌کند. جیمز کلمن این شکل از سرمایه را سرمایه و منابعی می‌داند که افراد و گروه‌ها می‌توانند آن را از طریق پیوند با یکدیگر و با توجه به میزان و شدت ارتباطات خود به‌دست آورند (Coleman, 1995, 98-107) برخی از دانشمندان نیز سرمایه‌ی اجتماعی را منبعی تعریف می‌کنند که کنشگران به‌واسطه ارتباط با دیگر اعضا در گروه‌ها، شبکه‌ها یا سازمان‌ها کسب می‌کنند. البته مفهوم سرمایه اجتماعی که زمانی به‌عنوان شبکه‌ها و هنجارهای موجود در جوامع تعریف می‌شد، در دنیای پیچیده و پویای امروز دستخوش تحولات و بازتعریف‌هایی شده است. کارشناسان و نظریه‌پردازان با رویکردهای نوین به این مفهوم می‌نگرند و ابعاد تازه‌ای از آن را آشکار می‌کنند. به‌عنوان مثال در گذشته، سرمایه اجتماعی عمدتاً به‌عنوان مجموعه‌ای از دارایی‌های ثابت تلقی می‌شد که در طول زمان تغییر چندانی نمی‌کرد. اما با ظهور دیدگاه‌های پویا، سرمایه اجتماعی به پدیده‌ای سیال و انعطاف‌پذیر تبدیل شده که تحت تأثیر عوامل مختلف از جمله تحولات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی به‌طور مداوم در حال دگرگونی است (Wiesinger, 2007: 43-46).

نقش آگاهی اجتماعی در ایجاد سرمایه اجتماعی

پاتنام (Putnam, 2001: 390-395) استدلال می‌کند که آگاهی اجتماعی برای ایجاد اعتماد، که یکی از اجزای اصلی سرمایه اجتماعی است، ضروری است. افرادی که از آگاهی اجتماعی بالایی برخوردارند، می‌توانند احساسات و انگیزه‌های دیگران را به‌درستی درک کنند و احتمال بیشتر دارد که به آن‌ها اعتماد کنند. کلمن (Coleman, 1988: 95-102) معتقد است که آگاهی اجتماعی نقش کلیدی در ایجاد سرمایه اجتماعی از طریق تسهیل همکاری و مشارکت در فعالیت‌های جمعی ایفا می‌کند. افرادی که از آگاهی اجتماعی بالایی برخوردارند، می‌توانند به‌طور مؤثرتری با یکدیگر ارتباط برقرار کنند، نقش‌های خود را در گروه هماهنگ کنند و برای منافع مشترک باهم کار کنند. لیند نقش آگاهی اجتماعی در ایجاد هنجارهای مثبت اجتماعی را بررسی کرده است. او معتقد است که افرادی که از آگاهی اجتماعی بالایی برخوردارند، احتمال بیشتر دارد که از قوانین و هنجارهای اجتماعی پیروی کنند و به دیگران کمک کنند که این امر به‌نوبه خود به تقویت سرمایه اجتماعی در جامعه کمک می‌کند. تحقیقات تجربی نیز از رابطه مثبت بین آگاهی اجتماعی و سرمایه اجتماعی پشتیبانی می‌کند. به‌عنوان مثال، در مطالعه‌ای در سال ۲۰۰۷ مشخص شد که دانش‌آموزانی که از هوش عاطفی بالایی برخوردار بودند، احتمال بیشتر داشت که در فعالیت‌های مدرسه شرکت کنند، دوستان بیشتری داشته باشند و به معلمان و همکلاسی‌های خود اعتماد کنند.

نقش اعتماد اجتماعی در ایجاد سرمایه اجتماعی

تحقیقات نشان می‌دهد درجایی که روابط مبتنی بر اعتماد در سطح بالایی وجود دارد، افراد تمایل زیادی به تبادل اجتماعی و تعامل همکارانه دارند. بنا به نظر میسرتال، اعتماد تأمین‌کننده ارتباطات و گفت‌وگو است. بویسوت نیز اهمیت اعتماد بین افراد برای ایجاد دانش در شرایط ابهام و عدم اطمینان زیاد تأکید دارد. با توجه به این تعاریف اعتماد را می‌توان یک باور تعریف کرد، باور به اینکه دیگران در بدترین شرایط آگاهانه و عامدانه آسیبی به او نمی‌رسانند و در بهترین شرایط، به نفع او عمل می‌کنند. با اعتماد، روابط اجتماعی محکم و صلح‌آمیز حفظ می‌شود، که این‌ها به‌نوبه خود پایه و اساس رفتار جمعی و همکاری‌های سازنده هستند. هرچند اعتماد با مخاطره همراه است، اما جهان را به‌جایی خوشایندتر، کارآمدتر و صلح‌آمیزتر برای زندگی تبدیل می‌کند. زندگی اجتماعی بدون اعتماد غیرقابل تحمل و حتی غیرممکن است. در نهایت اعتماد را سطح اطمینان و عواطف مشترک و تعلق طرفین درگیر در یک رابطه اجتماعی تعریف کرده‌اند که معیار انسجام، پیوستگی، هماهنگی و اتحاد میان افراد، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی یک جامعه است. پوتنام (۲۰۰۰) از جمله پیشگامان در بحث سرمایه اجتماعی، اعتماد را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی آن معرفی می‌کند. او معتقد است که جوامع با سطح اعتماد بالا، از شبکه‌های روابطی قوی‌تر، مشارکت مدنی بیشتر و در نتیجه، سطح توسعه‌یافته‌تری از سرمایه اجتماعی برخوردارند. فوکویاما (۱۹۹۵) نیز در این راستا، بر اهمیت اعتماد در تسهیل همکاری و اقدامات جمعی تأکید می‌کند. او استدلال می‌کند که جوامع با سطح اعتماد بالا، زمینه را برای سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی، نوآوری و ریسک‌پذیری فراهم می‌کنند که به‌نوبه خود، منجر به رشد و توسعه اقتصادی می‌شود (Putnam, 2001: 390-395). کلمن (۱۹۹۸) اعتماد را به‌عنوان نوعی «سرمایه» می‌داند که افراد و گروه‌ها برای تعاملات و همکاری‌های متقابل به آن اتکا می‌کنند. او معتقد است که اعتماد، هزینه‌ی معاملات را کاهش می‌دهد، اطلاعات را به اشتراک می‌گذارد و انگیزه برای همکاری را افزایش می‌دهد و در نتیجه، به ارتقای سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی-اجتماعی کمک می‌کند. بوردیو (۱۹۸۶) با رویکردی انتقادی‌تر، به بررسی نقش اعتماد در سرمایه اجتماعی

می‌پردازد. او معتقد است که اعتماد، امری یکسان و همگن نیست و تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله ساختارهای قدرت، نابرابری‌های اجتماعی و هویت‌های گروهی قرار دارد. نظریات نوین در این زمینه، بر نقش اعتماد در سطوح مختلف جامعه، از جمله روابط فردی، گروه‌های اجتماعی و نهادهای مدنی تأکید می‌کنند. همچنین، به بررسی تأثیرگذاری متقابل اعتماد و سرمایه اجتماعی بر یکدیگر و چگونگی تقویت این دو مقوله از طریق سیاست‌ها و مداخلات اجتماعی می‌پردازند (Koniordos, 2005: 25-32; Morsut et al., 2021: 178-182). در مجموع، می‌توان گفت که اعتماد اجتماعی نقشی حیاتی در ایجاد و ارتقای سرمایه اجتماعی ایفا می‌کند. جوامع با سطح اعتماد بالا، از انسجام، همکاری و تعاملات سازنده‌ی بیشتری برخوردارند که به نوبه خود، منجر به توسعه اقتصادی-اجتماعی و رفاه عمومی می‌شود.

نقش مشارکت و تعامل اجتماعی در ایجاد سرمایه اجتماعی

مشارکت اجتماعی بر توافق جمعی میان اعضای یک جامعه دلالت دارد و ناظر به میزان و الگوی رابطه‌ی متقابل بین کنشگران، گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌های تمایز یافته است. تعامل اجتماعی به صورت کلی وسعتی است که اعضای سازمان با یکدیگر، بر پایه اعتماد، ارتباط و هماهنگی در تعامل هستند (Mataković & Mataković, 2019: 10-12) و در جامعه دانشگاهی، فرایندی است که طی آن، اعضای هیئت علمی، مفاهیمی را که در ذهن خود دارند، به یکدیگر انتقال دهند. تعامل اجتماعی دارای ۳ بعد اعتماد، ارتباط و هماهنگی است که در این پژوهش هر یک از متغیرها دارای دو بعد درونی و بیرونی هستند. اعتماد درونی به این معناست که اعضای هیئت علمی به طور متقابل به مهارت‌ها، توانایی‌ها و تصمیم‌گیری‌های یکدیگر و مدیران سازمان، اطمینان دارند و اعتماد بیرونی به معنای سطح اطمینان متقابل اعضای هیئت علمی و ذینفعان بیرونی نسبت به مهارت‌ها، توانایی‌ها و تصمیم‌گیری‌های یکدیگر است.

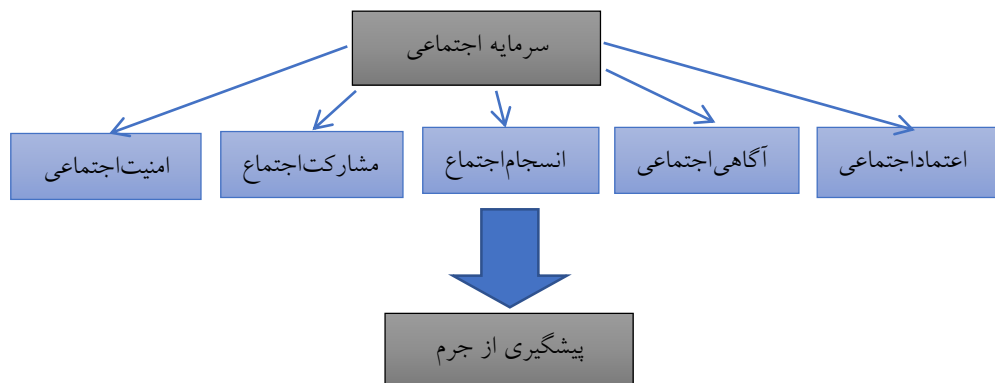
نقش انسجام اجتماعی در ایجاد سرمایه اجتماعی

امیل دورکیم از نخستین جامعه‌شناسانی است که مفهوم انسجام و همبستگی اجتماعی را مورد مطالعه قرار داده و وجود آن را برای هر جامعه‌ای لازم دانسته است. جانانان ترنر به نقل از دورکیم می‌گوید انسجام هنگامی شکل می‌گیرد که عواطف افراد به وسیله‌ی نمادهای فرهنگی تنظیم شود؛ جایی که افراد متصل به جماعت، اجتماعی شده باشند و کنش‌ها تنظیم و توسط هنجارها هماهنگ شده‌اند. انسجام اجتماعی به معنای آن است که گروه وحدت خود را حفظ کرده و با عناصر وحدت‌بخش خود تطابق و هم‌نوایی داشته باشد (Woolcock, 1998: 162-170). همبستگی و انسجام احساس مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه است که آگاهی و اراده برخوردار باشند و حائز یک معنای اخلاقی است که متضمن وجود اندیشه یک وظیفه یا الزام متقابل است و نیز یک معنای مثبت از ن برمی‌آید که وابستگی متقابل کارکردها، اجزا یا موجودات در یک کل ساخت یافته را می‌رساند. انسجام اجتماعی اعتماد را تقویت می‌کند. هنگامی که افراد احساس تعلق و همبستگی با دیگران می‌کنند، به احتمال زیاد به آن‌ها اعتماد می‌کنند. این اعتماد به نوبه خود، همکاری و مشارکت در فعالیت‌های جمعی را تسهیل می‌کند (Putnam, 1994: 30-33; Coleman, 1988: 115). انسجام اجتماعی مشارکت را تشویق می‌کند. افراد در جوامع منسجم بیشتر تمایل دارند در فعالیت‌های داوطلبانه، انجمن‌های محلی و سایر اشکال مشارکت اجتماعی شرکت کنند. این مشارکت می‌تواند به نوبه خود، سرمایه اجتماعی را با تقویت روابط و ایجاد منابع جدید افزایش دهد (Perkins, 2003; Portes, 1998: 13-15). انسجام اجتماعی اقدام جمعی را تسهیل می‌کند. هنگامی که افراد احساس تعلق و همبستگی با یکدیگر می‌کنند، به احتمال زیاد برای حل مشکلات مشترک باهم کار می‌کنند. این امر می‌تواند منجر به اقداماتی مانند تمیز کردن محله، سازمان‌دهی کمپین‌های سیاسی یا حمایت از ابتکارات توسعه اقتصادی شود (Oliver & Ostrom, 2000; Putnam, 2001: 392-395).

نقش امنیت اجتماعی در ایجاد سرمایه اجتماعی

احساس امنیت، فرآیندی روانی-اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند. به طور کلی «امنیت اجتماعی» به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه بوده و به نظام سیاسی و دولت مربوط می‌شود. این قلمروها می‌توانند زبان، نژاد، قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی، کار، درآمد، رفاه، مشارکت سیاسی، آزادی، اعتقاد و ... باشند. یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌هایی که امنیت را ارتقا می‌بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می‌سازد سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی ماده خامی از جامعه مدنی است که از تعامل روزمره مردم به دست می‌آید و به ایجاد ارتباطات اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر اصول اعتماد، همکاری متقابل و قواعد کنش اجتماعی می‌پردازد. اهمیت سرمایه اجتماعی در کنار وضعیت روابط همسایگی در لایه‌های مختلف، عامل مهمی در تبیین واریانس‌های احساس ناامنی در جامعه محسوب می‌گردد؛ از این رو، امنیت مصدر جعلی یا صناعی و به معنای در امان بودن، آرامش و آسودگی است چنانکه در فرهنگ معین به معنای ایمن شدن، آمده است. احساس امنیت، فرآیندی روانی-اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود، بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد یا از بین بردن آن، نقشی اساسی دارند (Bayat, 2008) به طور کلی امنیت اجتماعی، به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه بوده

و به‌نظام سیاسی و دولت مرتبط است. این قلمروها می‌توانند زبان، نژاد، قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی، کار، درآمد، رفاه، مشارکت سیاسی، آزادی، اعتقاد و ... باشند. احساس امنیت را می‌توان در ابعاد امنیت مالی، جانی، فکری، شغلی، بیانی و قضایی مطرح کرد.



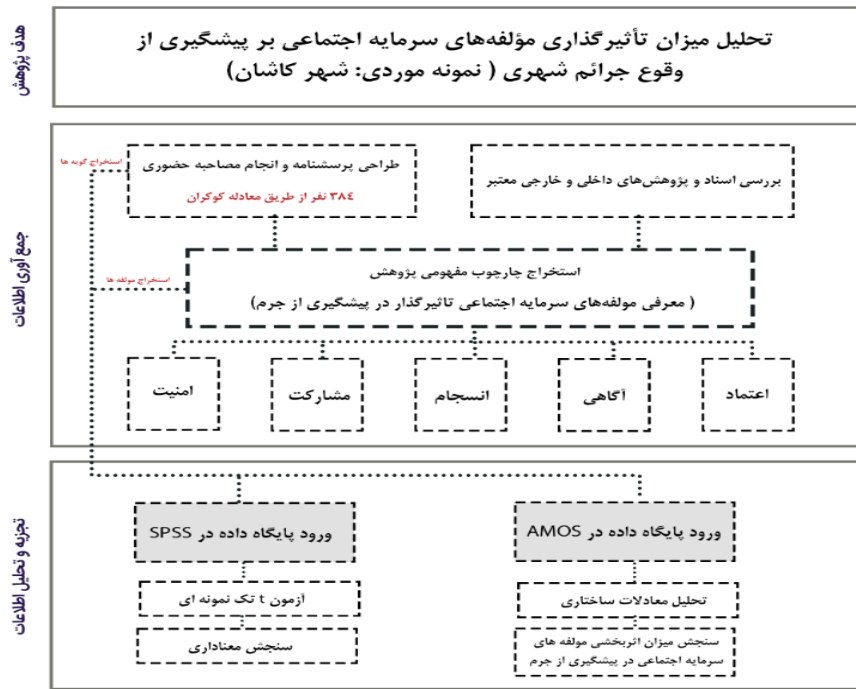
شکل ۱- ارتباط کلی بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم (Bayat, 2008)

به طور کلی سرمایه اجتماعی، مفهومی چندوجهی است که در طول زمان تعاریف مختلفی به خود گرفته است. از شبکه‌های روابط اجتماعی و هنجارهای اعتماد تا منابعی که از تعاملات افراد حاصل می‌شود، همه می‌توانند به‌عنوان ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شوند. سرمایه اجتماعی علاوه بر جنبه‌های اجتماعی، تأثیرات قابل توجهی بر ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جوامع دارد و به‌عنوان مکمل سایر انواع سرمایه، نقش مهمی در توسعه پایدار ایفا می‌کند. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد عوامل متعددی در ایجاد و تقویت سرمایه اجتماعی نقش دارند. آگاهی اجتماعی، اعتماد، مشارکت و تعامل، انسجام و امنیت اجتماعی از جمله مهم‌ترین این عوامل هستند. آگاهی اجتماعی به افراد کمک می‌کند تا روابط قوی‌تر برقرار کنند و در تعاملات اجتماعی مؤثرتر عمل کنند. اعتماد، به‌عنوان چسبی که جامعه را کنار هم نگه می‌دارد، نقش اساسی در تسهیل همکاری و مشارکت دارد. مشارکت و تعامل اجتماعی نیز با ایجاد شبکه‌های ارتباطی قوی و افزایش احساس تعلق، به تقویت سرمایه اجتماعی کمک می‌کنند. انسجام اجتماعی و امنیت اجتماعی نیز به‌عنوان پیش‌نیازهای لازم برای ایجاد اعتماد و مشارکت، در تقویت سرمایه اجتماعی نقش دارند. سرمایه اجتماعی به‌نظر می‌رسد که نقش مهمی در توسعه اقتصادی از طریق کانال‌های مختلف مانند جلوگیری از رفتار جنایی ایفا می‌کند؛ باین‌حال، تاکنون تلاش‌های اندکی برای بررسی ارتباط بین جرم و سرمایه اجتماعی صورت گرفته است. در یکی دو دهه اخیر ترکیبی از تحولات اجتماعی و اقتصادی اغلب در جوامع در حال توسعه، از جمله کشور ما را نگران امنیت و از جمله امنیت فردی کرده است. احساس امنیت در فضای شهری از یک‌سو با مسائل اجتماعی از جمله جرم ارتباط پیدا می‌کند. از سوی دیگر باید میان ترس و خطر احساس امنیت کردن و در امان بودن تفاوت قائل شد. از نظر علمی درک اثرات جرم یعنی ترس از وقوع جرم به‌اندازه خود آن یعنی خطرهای آماری حاصل از وقوع جرم اهمیت دارد. با توجه به مباحث فوق، این پژوهش به دنبال بررسی فرضیات زیر است:

- انسجام اجتماعی دارای نقش و موثر در تبیین سرمایه اجتماعی در بافت شهر کاشان است.
- بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم در شهر کاشان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین پایداری مذهبی شهروندان کاشانی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌داری وجود دارد.

مواد و روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده و در بخش ادبیات تحقیق، برای گردآوری اطلاعات از مطالعات اسنادی و روش کتابخانه‌ای و همچنین جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی استفاده شده است. به‌طوری‌که اطلاعات موردنیاز در بخش ادبیات پژوهش، از طریق مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و پیشینه تحقیق کسب شده و مطالعات میدانی از طریق پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری شده است. جامعه این پژوهش، ساکنان شهر کاشان بوده است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است و طبق آن ۳۸۴ نفر از ساکنین این بافت‌ها به‌عنوان جامعه نمونه انتخاب شده‌اند. به‌منظور پردازش اطلاعات جهت سنجش میزان تأثیر سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم و جنایت در محدوده مورد مطالعه از روش‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری و روش‌های تحلیل آماری از جمله نرم‌افزارهای AMOS و SPSS استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌های اصلی پژوهش، پرسشنامه ساختاریافته می‌باشد و متغیرهایی که در پرسشنامه‌ها مورد استفاده قرار گرفتند از طریق پیشینه تحقیق، بررسی میدانی و نظرات جمع‌آوری شده است.



شکل ۲- مدل روش تحقیق پژوهش

محدوده مورد مطالعه

شهر کاشان با قدمتی بیش از ۷۰۰۰ سال، یکی از شهرهای تاریخی ایران است که در استان اصفهان واقع شده است. این شهر با مساحتی حدود ۸۵۰۰ هکتار و جمعیت ۳۰۴۴۷۸ نفر، دارای معماری بی‌نظیر و جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی متعددی است (Kashan municipality, 2021). شرایط اقلیمی خشک و نیمه‌خشک این شهر، با تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد، بر سبک زندگی و تعاملات اجتماعی ساکنان آن تأثیرگذار بوده است.

محلات بافت قدیم کاشان با سابقه سکونت طولانی، از انسجام اجتماعی بالایی برخوردار هستند (Hajizadeh & Eskandari Fard, 2013: 37-39). وجود فضاهای عمومی، تشکلهای سنتی و مذهبی، و کوچه‌های باریک، بستر مناسبی برای تعاملات اجتماعی و شکل‌گیری سرمایه‌های اجتماعی قوی در این محلات فراهم کرده است. این امر به افزایش امنیت اجتماعی در این مناطق کمک کرده است، هرچند که این میزان امنیت به طور کلی کمتر از میانگین شهر احساس می‌شود. در مقابل، محلات بافت جدید کاشان با چالش‌های بیشتری در زمینه سرمایه‌های اجتماعی روبرو هستند. مهاجرپذیری، تنوع فرهنگی و کمبود فضاهای عمومی، مانع از شکل‌گیری انسجام اجتماعی قوی در این محلات شده است (Nooralivand et al., 2016: 130-135). این موضوع، در کنار عوامل دیگری مانند تراکم جمعیت بالا و سکونتگاه‌های غیررسمی، به افزایش نرخ جرم در برخی مناطق جدید منجر شده است (Kashan municipality, 2021). تفاوت در سرمایه‌های اجتماعی و وضعیت وقوع جرم بین بافت قدیم و جدید کاشان، نشان‌دهنده تأثیر ساختار اجتماعی بر میزان امنیت است. حفظ و تقویت سرمایه‌های اجتماعی در بافت قدیم و برنامه‌ریزی برای افزایش انسجام و همبستگی در بافت جدید، از جمله راهکارهایی هستند که می‌توان برای ارتقای امنیت و کیفیت زندگی در شهر کاشان به کار گرفت.

بحث و ارائه یافته‌ها

در جدول شماره (۱) مشخصات فردی پاسخگویان بیان شده است. این وضعیت شامل شاخص‌هایی نظیر جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات، شغل، طبقه اجتماعی و اقتصادی و نوع مسکن می‌باشد. در این جدول نشان داده شده است که از بین ۳۸۴ نفر جامعه نمونه، ۲۳۰ نفر مرد و ۱۵۷ نفر زن انتخاب شده‌اند که از این میزان اکثریت در بازه سنی ۲۰ - ۴۰ سال قرار دارند.

جدول ۱ - توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس ویژگی‌های فردی

شاخص‌ها	معرفها	تعداد	درصد	شاخص‌ها	معرفها	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۲۳۰	۶۰٪	تحصیلات	زیر دیپلم	۳۸	۱۰٪
	زن	۱۵۴	۴۰٪		دیپلم	۷۶	۲۰٪
	متاهل	۲۵۷	۶۷٪		لیسانس	۱۱۵	۳۰٪

شاخص‌ها	معرفها	تعداد	درصد	شاخص‌ها	معرفها	تعداد	درصد
وضعیت تاهل	مجرد	۱۲۷	۳۳٪	شغل	فوق لیسانس	۷۶	۲۰٪
	زیر ۲۰ سال	۳۱	۱۰٪		دکتر	۷۶	۲۰٪
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۸۵	۳۰٪		خانه‌دار	۷۶	۲۰٪
	۳۱ تا ۴۱ سال	۸۵	۳۰٪		کارمند	۱۱۵	۳۰٪
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۵۳	۲۰٪		آزاد	۷۶	۲۰٪
	۵۱ تا ۶۰ سال	۳۰	۱۰٪		دانشجو و محصل	۷۶	۲۰٪
					سایر	۳۸	۱۰٪

(یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

برای پاسخگویی به فرضیه اول پژوهش و بررسی بهتر و دقیق‌تر وضعیت شاخص‌های سرمایه اجتماعی در محله‌های شهر کاشان از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است، به این منظور با استفاده از نتایج تحقیقات پیشین و نیز مبانی نظری پژوهش، سرمایه اجتماعی در پنج مؤلفه اعتماد اجتماعی، آگاهی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، امنیت اجتماعی و انسجام اجتماعی دسته‌بندی گردید. هر یک از مؤلفه‌های ذکر شده با شاخص‌های مرتبط به تعداد ۳۶ متغیر مورد ارزیابی قرار گرفته است. جدول شماره (۲) نتایج آزمون تی بررسی وضعیت سرمایه اجتماعی در محلات شهر کاشان را نشان می‌دهد.

جدول ۲ - نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای بررسی وضعیت مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در شهر کاشان

مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار T	سطح معناداری	اطمینان در سطح ۹۵٪		میانگین
						کرانه پایین	کرانه بالا	
اعتماد اجتماعی	۲۰۰	۳/۷۶	۰,۴۰۱	۲۶/۸۲	۰/۰۰۰	۰,۷۰۶۴	۰,۸۱۸۶	۳/۷۶
آگاهی اجتماعی	۲۰۰	۳/۷۱	۰,۳۷۳	۲۷/۱۳	۰/۰۰۰	۰,۶۶۵۴	۰,۷۶۹۶	۳/۷۱
مشارکت اجتماعی	۲۰۰	۳/۵۸	۰,۵۵۶	۱۴/۹۲	۰/۰۰۰	۰,۵۰۹۵	۰,۶۶۴۷	۳/۵۸
انسجام اجتماعی	۲۰۰	۳/۶۶	۰,۳۵۳	۲۶/۵۸	۰/۰۰۰	۰,۶۱۴۴	۰,۷۱۲۹	۳/۶۶
امنیت اجتماعی	۲۰۰	۲/۹۸	۰,۲۳۲	-۱/۲۱	۰/۲۲۲	-۰,۵۲۴	۰,۱۲۴	۲/۹۸
سرمایه اجتماعی	۲۰۰	۳/۵۸	۰,۳۳۳	۲۴/۰۸	۰/۰۰۰	۰/۵۲	۰/۶۱	۳/۵۶

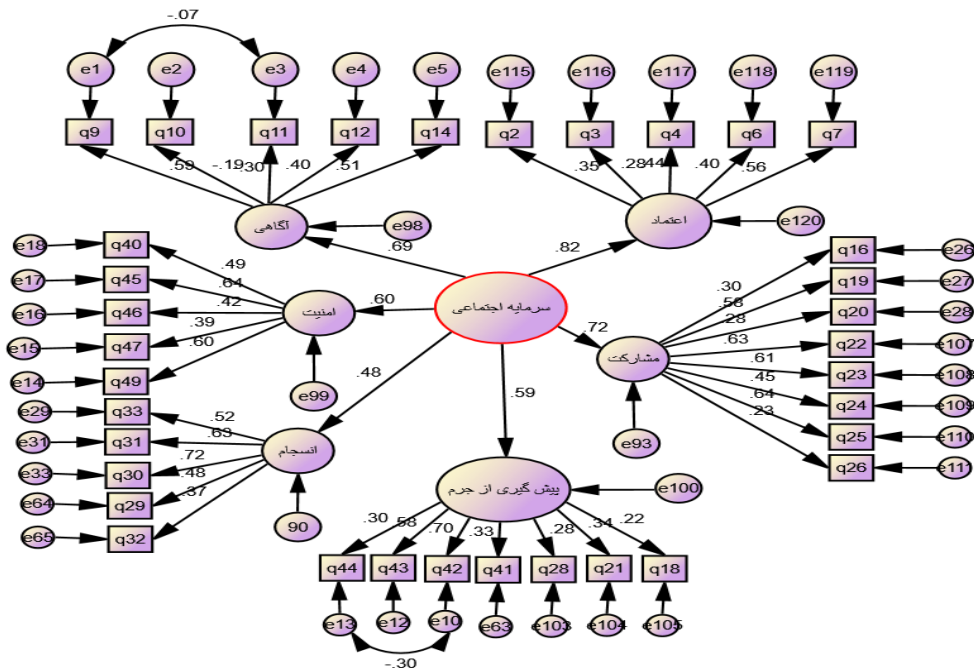
(یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

بر اساس جدول بالا سطح معناداری در تمامی موارد به جز مؤلفه امنیت اجتماعی به مقدار (۰/۰۰۰) برآورد شده است. همچنین مقدار آماره تی برای مؤلفه اعتماد اجتماعی (۲۶/۸۲)، آگاهی اجتماعی (۲۷/۱۳)، مشارکت اجتماعی (۱۴/۹۲)، انسجام و همبستگی (۲۶/۵۸)، امنیت اجتماعی (۱۸۱/۴۰) و نیز مؤلفه نهایی سرمایه اجتماعی به مقدار ۲۴/۰۸ به دست آمده است. مثبت بودن کرانه‌های بالا و پایین اطمینان نشان می‌دهد میانگین متغیرهای اعتماد اجتماعی، آگاهی، مشارکت و انسجام اجتماعی بالاتر از حد میانگین مورد آزمون (میانگین ۳ و حد متوسط آزمون) بوده است و مؤلفه‌ها وضعیت رضایت‌بخشی داشته است. مؤلفه امنیت اجتماعی با وجود سطح معناداری ۰/۲۲۲ وضعیت امنیت اجتماعی در کاشان را به میزان متوسط برآورد کرده است. ایجاد یک متغیر ترکیبی تحت عنوان سرمایه اجتماعی قضاوت در مورد وضعیت سرمایه اجتماعی در کاشان را امکان‌پذیر می‌سازد. سطح معناداری ۰/۰۰۰ به همراه کرانه‌های مثبت بالا و پایین اطمینان در سطح ۹۵ درصد وضعیت سرمایه اجتماعی در کاشان را بالاتر از متوسط و با توجه به میانگین ۳/۵۶ در سطح زیاد برآورد نموده است.

با توجه به مبانی نظری و تئوریک تحقیق، در بررسی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در پیشگیری از جرم در شهر کاشان ۶ مؤلفه و ۳۶ شاخص مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند که در این میان، مؤلفه آگاهی دارای ۵ شاخص، مؤلفه امنیت دارای ۵ شاخص، مؤلفه مشارکت دارای ۸ شاخص، مؤلفه انسجام دارای ۵ شاخص، مؤلفه پیش‌گیری از جرم دارای ۷ شاخص و در نهایت مؤلفه اعتماد دارای ۵ شاخص می‌باشد. در واقع هدف از کاربرد مدل‌سازی معادلات ساختاری در این قسمت از پژوهش شناسایی آن است که از بین متغیرهای سرمایه اجتماعی کدامیک بیشترین اثر را در تبیین سرمایه اجتماعی داشته است. مدل عاملی مرتبه دوم برای شناسایی متغیر پنهان سرمایه اجتماعی دارای شش متغیر پنهان امنیت اجتماعی، آگاهی اجتماعی، انسجام و همبستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و پیشگیری از جرم می‌باشد. یافته‌های به دست آمده نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی، بیشترین بار عاملی (۰/۸۲) را به خود اختصاص داده است که میزان تأثیرگذاری شاخص‌های اعتماد اجتماعی بر روی پیشگیری از جرائم شهری در شهر کاشان بیشتر از سایر عوامل بوده و بیشتر از آن‌ها تحت تأثیر قرار گرفته است. پس از اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی با بار عاملی (۰/۷۲) در رتبه دوم و عامل آگاهی با بار عاملی (۰/۶۹) در رتبه بعدی قرار دارد،

سپس امنیت اجتماعی با بارعاملی (۰/۶۰) است و در نهایت عامل انسجام اجتماعی با بارعاملی (۰/۴۸) در مرتبه آخر جای گرفته است که نشان از تأثیرگذاری حداقلی شاخص‌های آن در پیشگیری از جرم در محدوده مورد مطالعه می‌باشد. همچنین در این پژوهش مشخص گردید که مؤلفه اعتماد اجتماعی شامل ۵ گویه (میزان اعتماد به محله، اعتماد به خانواده، اعتماد به دیگران، اعتماد به دوستان و همچنین میزان اعتماد به همسایگان در شهر کاشان) که از بین این گویه‌ها گویه میزان اعتماد به خانواده با وزن عاملی ۰/۵۶ بیشترین میزان را به خود اختصاص داده که نشان‌دهنده اهمیت حداکثری این گویه و گویه میزان اعتماد به همسایگان با بار عاملی ۰/۲۸ کمترین میزان را به خود اختصاص داده است.

مؤلفه آگاهی اجتماعی نیز شامل ۵ گویه (میزان صرف وقت برای خواندن کتاب و روزنامه، میزان تأثیر سواد و آگاهی بر روی زندگی شخصی افراد، میزان آشنایی با محله، میزان شناخت و آگاهی برای شرکت در انتخابات ریاست جمهوری، میزان آگاهی برای انتخاب شغل) که با توجه به تحلیل صورت گرفته، گویه میزان آشنایی با محله با بار عاملی ۰/۵۹ بیشترین تأثیرگذاری در میان سایر گویه‌ها را به خود اختصاص داده است و گویه میزان شناخت و آگاهی برای شرکت در انتخابات با بار عاملی ۰/۱۹ کمترین میزان را در این بین دارد. مؤلفه امنیت اجتماعی تعداد ۵ گویه (میزان امنیت تردد خانواده در شب، میزان جرم در محله، میزان فضاهای جرم خیز در محله، میزان تأثیر مهاجرت بر جرم، میزان بزهکاری اجتماعی در شهر کاشان) داشته که از بین آن‌ها، گویه میزان فضاهای جرم خیز در محله با بیشترین بار عاملی ۰/۶۴ بیشترین تأثیرگذاری را در محدوده مورد مطالعه داشته و از طرف دیگر گویه میزان تأثیر مهاجرت بر جرم با بار عاملی ۰/۳۹ کمترین تأثیرگذاری را به خود اختصاص داده است. همچنین در میان ۸ گویه شناسایی شده در مؤلفه مشارکت اجتماعی (میزان اطلاع از سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی شهر، میزان علاقه افراد به کم کردن فضاهای جرم خیز، میزان شراکت در انتخابات، میزان تأثیر انجام کارهای اجتماعی فرهنگی در کاهش جرم، میزان مشارکت با کانون‌ها و نهادهای فرهنگی، میزان مشارکت در نماز جمعه، میزان علاقه به شرکت در همایش‌های شهری و مدیریت شهری، میزان تلاش برای بهبود رفتارهای مناسب شهروندی) گویه میزان علاقه افراد به کم کردن فضاهای جرم خیز با بار عاملی ۰/۶۴ بیشترین تأثیرگذاری و میزان اطلاع از سازمان‌ها و نهادهای دولتی شهر با بار عاملی ۰/۲۳ کمترین میزان تأثیرگذاری در میزان جرائم شهری در شهر کاشان را در اختیار دارد. مؤلفه انسجام اجتماعی دارای ۵ گویه (میزان سرقت‌های انجام شده در محله، میزان رفت‌وآمد افراد با همسایگان، میزان علاقه‌مندی به ارزش‌های مشترک، میزان حفظ وحدت در شرایط دشوار، میزان احترام به دیگر هم‌وطنان) بوده که از بین آن‌ها میزان علاقه‌مندی به ارزش‌های مشترک با بار عاملی ۰/۷۲ بیشترین تأثیرگذاری را داشته و گویه میزان رفت‌وآمد با همسایگان با بار عاملی ۰/۳۷ کمترین میزان تأثیر را داشته است.



شکل ۳- مدل معادلات ساختاری تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر پیشگیری جرائم شهری شهر کاشان (یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

با توجه به یافته‌های این پژوهش که به بررسی نقش و میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در پیشگیری از وقوع جرائم شهری شهر کاشان می‌پردازد، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که:

الف- وضعیت شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر کاشان از میانگین بالاتر است.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که سطح شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر کاشان به طور کلی بالاتر از متوسط است. وجود اعتماد اجتماعی قوی، آگاهی اجتماعی بالا، مشارکت فعال شهروندان و انسجام اجتماعی در این شهر، بیانگر پیوندهای اجتماعی قوی و احساس تعلق به جامعه در میان ساکنان آن است. این وضعیت مطلوب، حاصل عوامل مختلفی از جمله تاریخ غنی، ساختار اجتماعی خاص، وجود فضاهای عمومی و فعالیت‌های نهادهای مدنی است. با این حال، برای درک بهتر این نتایج و ارائه پیشنهادات کاربردی، لازم است به تفاوت‌های موجود بین محلات مختلف شهر توجه شود. برخی محلات به دلیل عوامل تاریخی، فرهنگی و اجتماعی خاص، ممکن است از سطح بالاتری از سرمایه اجتماعی برخوردار باشند.

ب- انسجام اجتماعی بالاترین نقش را در تبیین سرمایه اجتماعی در شهر کاشان نداشته است.

برخلاف فرضیه دوم پژوهش، نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه «اعتماد اجتماعی» با بار عاملی $0/82$ بیشترین تأثیرگذاری را در تبیین سرمایه اجتماعی در شهر کاشان دارد. پس از آن، به ترتیب، مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی، امنیت اجتماعی و انسجام اجتماعی قرار دارند. با وجود اینکه انسجام اجتماعی یکی از مؤلفه‌های مهم سرمایه اجتماعی است، نتایج نشان می‌دهد که این مؤلفه در مقایسه با مؤلفه‌های دیگر مانند اعتماد و مشارکت، نقش کمتری در تبیین سرمایه اجتماعی در شهر کاشان دارد. این موضوع می‌تواند به دلایل مختلفی از جمله تمرکز بیشتر مردم بر روابط فردی و خانوادگی به جای روابط اجتماعی در سطح محله، ضعف نهادهای مدنی و تشکلهای اجتماعی و عدم وجود برنامه‌های منسجم برای تقویت انسجام اجتماعی در این شهر باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه انسجام اجتماعی یکی از مؤلفه‌های مهم سرمایه اجتماعی محسوب می‌شود، اما در مورد شهر کاشان، مؤلفه «اعتماد اجتماعی» بیشترین تأثیر را در تبیین سرمایه اجتماعی داشته است. این یافته حاکی از آن است که در این شهر، وجود روابط قوی مبتنی بر اعتماد فرد به فرد و گروه‌های کوچک‌تر، نسبت به وجود یک هویت جمعی قوی‌تر و احساس تعلق به یک جامعه واحد، نقش مهم‌تری ایفا می‌کند.

ج- بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم در شهر کاشان رابطه معناداری وجود دارد.

یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده وجود رابطه منفی و معنادار بین سطح سرمایه اجتماعی و میزان وقوع جرم در شهر کاشان است. این بدان معناست که با افزایش سطح سرمایه اجتماعی در یک جامعه، به طور همزمان شاهد کاهش میزان جرم و جنایت خواهیم بود. این رابطه تنگاتنگ بین سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم، می‌تواند به چند دلیل توجیه شود: اولاً، سرمایه اجتماعی با تقویت نظارت اجتماعی، نقش بسزایی در کاهش وقوع جرم ایفا می‌کند. در جوامع با سرمایه اجتماعی بالا، ساکنان نسبت به یکدیگر احساس تعهد و مسئولیت بیشتری دارند و به همین دلیل، نسبت به رفتارهای مجرمانه حساس‌تر بوده و تمایل بیشتری به گزارش‌دهی آن‌ها به مراجع ذی‌ربط دارند. این امر منجر به کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و افزایش احتمال دستگیری مجرمان می‌شود. ثانیاً، سرمایه اجتماعی با افزایش مشارکت شهروندان در امور محله، به تقویت احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری در میان آن‌ها کمک می‌کند. شهروندانی که احساس می‌کنند به محله خود تعلق دارند، تمایل بیشتری به حفظ نظم و امنیت آن دارند و در نتیجه، از وقوع جرم پیشگیری می‌کنند.

د- مؤلفه‌های اعتماد، مشارکت، آگاهی و انسجام اجتماعی در پیشگیری از جرم در شهر کاشان نقش دارند.

مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی از جمله اعتماد، مشارکت، آگاهی و انسجام اجتماعی، نقش بسیار مهمی در پیشگیری از جرم در شهر کاشان ایفا می‌کنند. وجود روابط اجتماعی قوی، احساس تعلق به محله، مشارکت فعال شهروندان و آگاهی از قوانین و مقررات، محیطی امن‌تر را برای ساکنان این بافت فراهم آورده است. به عبارت دیگر، هرچه سطح این مؤلفه‌ها بالاتر باشد، احتمال وقوع جرم کمتر خواهد بود. این یافته‌ها با مطالعات پیشین در حوزه سرمایه اجتماعی و جرم‌شناسی همسو است. پژوهشگران نشان داده‌اند که جوامعی با سطح بالای سرمایه اجتماعی، معمولاً نرخ جرم پایین‌تری دارند. این امر به دلیل وجود مکانیزم‌های نظارت اجتماعی قوی‌تر، حمایت اجتماعی بیشتر و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم در این جوامع است. در بافت شهر کاشان، وجود روابط خانوادگی و همسایگی قوی، هنجارهای اجتماعی مشترک و احساس تعلق به محله، به عنوان عوامل کلیدی در تقویت سرمایه اجتماعی و کاهش جرم شناخته شده است.

س- میزان فضاهای جرم‌خیز در محله، میزان علاقه‌مندی به ارزش‌های مشترک و میزان علاقه‌مندی به کم کردن فضاهای جرم‌خیز به ترتیب بیشترین تأثیرگذاری را در پیشگیری از جرم در شهر کاشان دارند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سه عامل کلیدی میزان فضاهای جرم‌خیز، میزان علاقه‌مندی به ارزش‌های مشترک و میزان علاقه‌مندی به کاهش فضاهای جرم‌خیز، تأثیر قابل توجهی بر میزان پیشگیری از جرم در شهر کاشان دارند. وجود فضاهای متروکه، کم‌نور و ناامن، به

عنوان فرصت‌هایی برای ارتکاب جرم عمل می‌کنند و کاهش این فضاها می‌تواند به طور مستقیم بر کاهش میزان جرم تأثیرگذار باشد. از سوی دیگر، اعتقاد و تعهد ساکنان به ارزش‌های مشترک، مانند احترام به قانون و عدالت، می‌تواند به ایجاد جوامع امن‌تر و کاهش تمایل به ارتکاب جرم کمک کند.

پیشنهادها برای ارتقای سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم در شهر کاشان

- با توجه به یافته‌های این پژوهش، می‌توان پیشنهادات زیر را برای ارتقای سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم در شهر کاشان ارائه کرد:
- تقویت اعتماد اجتماعی: برگزاری برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی که به افزایش تعاملات بین افراد و ایجاد حس همبستگی در محلات کمک می‌کند.
 - ترویج مشارکت اجتماعی: ایجاد زمینه‌های بیشتر برای مشارکت شهروندان در امور محله، مانند تشکیل انجمن‌های محلی، برگزاری انتخابات شورای محله و حمایت از فعالیت‌های داوطلبانه.
 - افزایش آگاهی اجتماعی: ارائه آموزش‌های لازم به شهروندان در مورد قوانین و مقررات، حقوق و وظایف شهروندی و راه‌های پیشگیری از جرم.
 - تقویت انسجام اجتماعی: حمایت از نهادهای مدنی و تشکل‌های اجتماعی، ترویج ارزش‌های مشترک و هویت اجتماعی و ایجاد برنامه‌های منسجم برای تقویت تعلق خاطر به محله.
 - کاهش فضاهای جرم‌خیز: اصلاح نقاط جرم‌خیز در محلات، مانند روشنایی معابر، هرس درختان و بوته‌ها، نصب دوربین‌های مداربسته و افزایش گشت‌های انتظامی.
 - ترویج ارزش‌های مشترک: استفاده از ظرفیت نهادهای دینی و آموزشی برای ترویج ارزش‌های اخلاقی و مذهبی و نهادینه کردن فرهنگ احترام به قانون، صداقت، عدالت و انصاف در جامعه.
 - جلب مشارکت ساکنان محلات: تشویق و حمایت از ساکنان محلات برای مشارکت در اقداماتی برای از بین بردن مکان‌های جرم‌خیز و ارتقای امنیت محله.
- با اجرای این پیشنهادات می‌توان سطح سرمایه اجتماعی را در شهر کاشان، به خصوص در این شهر، ارتقا داد و به پیشگیری از جرم و جنایت و افزایش امنیت اجتماعی در این شهر کمک کرد. موضوع سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم، موضوعی پیچیده و چندوجهی است که به بررسی عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نیاز دارد. پژوهش حاضر گامی در جهت درک این موضوع بود و امید است که یافته‌های آن مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاستگذاران در زمینه‌های مختلف قرار گیرد و برای ارتقای سرمایه اجتماعی و پیشگیری از جرم در جامعه ایران به کار گرفته شود.

References

1. Abbasi, A., Ghorbani Asl, V. (2016). The role of social components in the prevention of urban crimes (drug theft) in the three cities of Sari. *Journal of Urban Sociological Studies*. 6(20): 157-186. <http://ensani.ir/file/download/article/20170215114344-9755-144.pdf> [In Persian]
2. Akçomak, S., Weel, B. (2012). The impact of social capital on crime: Evidence from the Netherlands. *Regional Science and Urban Economics*. 42(1), 323-340. <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2011.09.008>
3. Alsan, M. (2008). Multi-institutional prevention of urban crimes. *Journal of crime prevention studies*. 9: 1-7. <https://www.magiran.com/p873367> [In Persian]
4. Arabpoor, A., Mahdizadeh, Sh. (2020). Meta-analysis of studies of social order and cohesion in Iran. *Two quarterly journals of contemporary sociological research*. 9(17): 74-113. <https://doi.org/10.22084/csr.2021.22113.1830> [In Persian]
5. Baumer, E., Gustafson, R., (2007). Social Organization and Instrumental Crime: Assessing the Empirical Validity of Classic and Contemporary Anomie Theories. *Journal of Criminology*. 45(3):617 – 663. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2007.00090.x>
6. Bayat, B. (2008). Sociological explanation of the sense of security among Tehrani citizens (with emphasis on the role of media payment and social capital). *Journal of Social Sciences*. 16(35): 115-120. <https://www.sid.ir/paper/2409/fa#downloadbottom> [In Persian]
7. Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*, 94(1):95-120. <https://www.jstor.org/stable/2780243>
8. Golchin, M., Mafakheri, S. (2017). The rate of crime in the neighborhoods of Tehran with the most important components of social capital, i.e. trust and interpersonal relations of citizens. *Journal of*

- Urban Sociological Studies. 7(25): 117-140. <https://sanad.iau.ir/Journal/urb/Article/1015966> [In Persian]
9. Hajizadeh, M., Eskandari Fard, A. (2013). The relationship between social trust and social harmony (a study in Kashan city). *Journal of social issues of Iran*. 4(2): 37-54. <http://ensani.ir/file/download/article/20141211153026-9824-54.pdf> [In Persian]
 10. Kashan municipality. (2021). Statistical report of Kashan city. Kashan municipality. <https://cty.ir/city/249> [In Persian]
 11. Koniordos, S. (2005). *Networks, Trust and Social Capital. Theoretical and Empirical Investigations from Europe*. Routledge. 1-320. <https://doi.org/10.4324/9781315248158>
 12. Loghman, M., Zarabadi, Z., Behzadfar, M. (2017). Measurement and comparison of social capital in different types of urban neighborhoods (case study: Soltan Mir Ahmad and Fin of Kashan). *Journal of Contemporary Sociological Research*. 7(13): 61-89. <https://doi.org/10.22084/csr.2019.14664.1384> [In Persian]
 13. Macinko, J., Starfield, B. (2001). The Utility of Social Capital in Research on Health Determinants. *Milbank Quarterly*. 79(3): 387-427. <https://doi.org/10.1111/1468-0009.00213>
 14. Mataković, H., & Mataković, I. (2019). The impact of crime on tourism: A meta-analysis. *Journal of Security & Defence*, 27(5), 1-20. <https://doi.org/10.35467/sdq/115539>
 15. Morsut, C., Kuran, Ch., Kruke, B., Nævestad, T., Orru, K., Hansson, S. (2021). A critical appraisal of individual social capital in crisis response. *RHCCP Journal*. 13(2): 176-192. <https://doi.org/10.1002/rhc3.12236>
 16. Mulok, D., Kogid, M., Lily, J., Asid, R. (2017). The Relationship between Crime and Economic Growth in Malaysia: Re-Examine Using Bound Test Approach. *Malaysian Journal of Business and Economics (MJBE)*. 3(1): 21-25. <https://doi.org/10.51200/mjbe.v0i0.541>
 17. Nayebe, H., Soleimani, M. (2017). Investigating the relationship between physical-spatial condition, crime and sense of security in urban spaces (pedestrians in Khorramabad city). *Journal of Urban Sociological Studies*. 7(22): 1-22. <https://www.sid.ir/paper/210301/fa> [In Persian]
 18. Nooralivand, A., Maleki, A., Parsamehr, M., Ghasemi, H. (2016). Investigating the Role of Social Capital in Explaining Sport Participation (A Case Study of Women in Ilam Province). 5(3): 127-149. <https://www.sid.ir/paper/246584/fa> [In Persian]
 19. Portes, A. (1998). Social capital: Its origins and its importance in modern society. *Social Capital: What It Is and Why It Matters*, 1-15. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1>
 20. Portes, A., & Vickstrom, E. (2011). Diversity, Social Capital, and Cohesion. *Journal of Annual Reviews*. 37: 461-479. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-081309-150022>
 21. PoshtTapi, S., Ghaderian, D., Eliasi, A. (2017). Investigating the relationship between social capital and social crime prevention, a case study: (Citizens over 18 years of age in Mahabad city). The first national conference of social sciences, educational sciences, psychology and social security, Tehran. 5-10. <https://civilica.com/doc/672484/> [In Persian]
 22. Putnam, R. D. (2001). Bowling alone: America's declining social capital. *Springer Nature*. 108(3): 390-395. https://doi.org/10.1007/978-1-349-62965-7_12
 23. Putnam, R. D., Leonardi, R., Nanetti, R., (1994). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press. 25-33. <https://doi.org/10.1086/230417>
 24. Roh, S., Lee, J., (2020). Social capital and crime: A cross-national multilevel study. *International Journal of Law, Crime and Justice*. 41(1): 58-80. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2012.11.004>
 25. Sampson, R. J., Raudenbush, S. W., Earls, F. (1997). Neighborhoods and adolescent crime II: Community structure and individual behavior. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 34(3): 213-227. <https://doi.org/10.1126/science.277.5328.918>
 26. Sebastián Loja, P., Mateo Heras, W., Andrés Mendoza, C., (2024). Amenities and crime: What is the association of amenities with crime in urban areas of Cuenca, Ecuador? 16(8): 10-15. <https://doi.org/10.1016/j.rspp.2024.100062>
 27. Szreter, S., & Woolcock, M. (2004). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International Journal of Epidemiology*. 33(4): 650-667. <https://doi.org/10.1093/ije/dyh013>

28. Welsh, B., Zane, S., Mears, D., (2024). Evidence-based policy in a new era of crime and violence prevention and social justice. *Journal of Aggression and Violent Behavior*. 77: 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2024.101940>
29. Wiesinger, G. (2007). The Importance of Social Capital in Rural Development, Networking and Decision-Making in Rural Areas. *Journal of Alpine Research*. 95(4): 43-56. <https://doi.org/10.4000/rga.354>
30. Woo, A., Joh, K., Yu, C., (2023). Making space and building social capital: Unpacking the relationships between community center use and social capital in urban regenerated neighborhoods in Seoul, Korea. *Habitat International*. 132: 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2023.102742>
31. Woolcock, M. (1998). Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework. *Journal of Theory and Society*, 27(2): 151-208. <https://www.jstor.org/stable/657866>
32. Zakeri Hamaneh, R., Afshani, A., Askari, N. (2012). Investigating the relationship between social capital and the sense of social security in Yazd city. *Iranian Journal of Sociology*. 13(3): 83-110. <http://ensani.ir/fa/article/download/311602> [In Persian]
33. Zolfaghari, A. (2020). Analysis of the factors affecting social damage in the physical structure of the suburbs of Yazd city. *Journal of physical-spatial planning*. 5(19): 115-128. <https://doi.org/10.30473/psp.2020.46756.2129> [In Persian]